

RENESSANCE V ITÁLII

Teichmanová Anna, S5.A

RENESSANCE

- 14. – 17. století
- Umělecký sloh, historická epocha
- Individualismus
- Návrat k antice
- Odpor ke středověkým zásadám diktovaných církví
  - Její autoritou otřásly především nové vědecké objevy vyvracející názory církve
  - Pozornost se od Boha odvrací k člověku

RENESSANCE

- **Mikuláš Koperník** – vyvrácena domněnka, že Země je středem vesmíru
  - **Heliocentrismus** = Slunce je středem vesmíru a sluneční soustavy
- **Galileo Galilei** – podpora Koperníka, vylepšení dalekohledu,...
- **Kryštof Kolumbus** – objevení Ameriky (1492)
- Rozvoj knihtisku
  - Výrazně rychlejší šíření knih
- Literatura se rozvíjí v národních jazycích namísto latiny

RINASCITA

= znovuzrození

- Oživení antické kultury
- Italští literáti, vzdělanci, stavitelé a umělci obdivují antickou kulturu
  - Politická velikost Říma
  - Spisy římských i řeckých autorů
  - Architektura a umění
- Touha po obnovení římské říše (sjednocení Itálie)

SEVERNÍ ITÁLIE

- Renesance zpočátku pouze zde
- 14. - 16. století
- Toskánsko
  - Od 12. stol. rozvoj měst Florencie a Siena
- Vzrůstá prosperita obyvatelstva (rozvoj námořního obchodu, bankovníctví, řemeslné výroby)
- Města se postupně formovala jako samosprávné celky - **komuny** (lidé neuznávali nadvládu biskupů a šlechty)

● **Florence**

● **Siena**

SEVERNÍ ITÁLIE

- Odlišné myšlení než v ostatních zemích Evropy
  - Moc má bohaté měšťanstvo **X** šlechta, biskupové
  - Typickou postavou je podnikatel, obchodník, všestranně nadaný umělec a vzdělanec **X** rytíř, kněz, mnich
- Renesance v tomto pojetí představuje soubor společenských hodnot vytvořených lidmi, kteří přehodnotili své dosavadní postoje a dospěli k novým hodnotám

RENESSANCE A HUMANISMUS

- Italští měšťané zaměřili svoji pozornost na člověka a jeho pozemské záležitosti - tak pronikl do renesančního myšlení humanismus
- **Humanus** = lidský, vzdělaný, ušlechtilý
- **Humanismus**
  - Zaměřuje se na člověka, jeho individualitu
  - Podporuje lidskou vynalézavost
  - Hlásá rovnost lidí před Bohem

RENESSANCE A HUMANISMUS

- Ovlivnění umění
  - Neslouží v první řadě církvi
- Ovlivnění literatury
  - Nepíší pouze duchovní osoby jako ve středověku, ale světští intelektuálové
  - Mrtvou latinu nahrazuje živý jazyk

VLIV ANTIKY

- 14. – 15. století
- Nejvýraznější vliv v umění, ve stavitelství, v sochařství a v malířství
- Obdiv politické velikosti antického Říma
- Touha po obnovení římské říše
- Zájem o antickou kulturu a vzdělanost vede k rozšíření studia klasického latinského a řeckého jazyka

VZNIK RENESANČNÍ ARCHITEKTURY

- Počátek 15. století – Florencie
  - Rychle se rozšířila do dalších bohatých, hlavně severoitalských měst (Pisa, Benátky, Řím,...)
- Neprosadil se gotický sloh
  - Návrat k antice a římským vzorům
- **Filippo Brunelleschi**
  - Průkopník renesančního architektonického stylu
  - Kupole dómu Santa Maria del Fiore ve Florencii

Santa Maria del Fiore

ARCHITEKTURA

- Inspirace antickými a římskými stavbami
- Souměrnost, pravidelnost
- Hlavní stavebníci monumentálních staveb jsou měšťané, šlechta, panovník **X** církev
- Nové typy světských staveb
  - Předměstská vila
  - Zámek
  - Palác
  - Radnice

ARCHITEKTURA

- Městský dům ani zámek nemá funkci obrannou, ale spíše reprezentativní
  - Města soutěží ve svých reprezentačních stavbách
- Materiály
  - Nově mnohem více cihly
  - Kámen

ARCHITEKTURA

- Stavby se omítají a zdobí štukem nebo mramorovým obkladem
- **Štuk**
  - Směs z jemného písku, vápna, případně sádry nebo cementu, která se užívá na svrchní vrstvu omítky
  - Plastické ozdoby, reliéfy, římsy
- **Sgrafito**
  - Nástěnná technika spíše na vnější fasádu
  - Spodní vrstva tmavé omítky je přetřena světlou tenčí vrstvou, do které se ještě za vlhka proškrabují vzory

Štuk

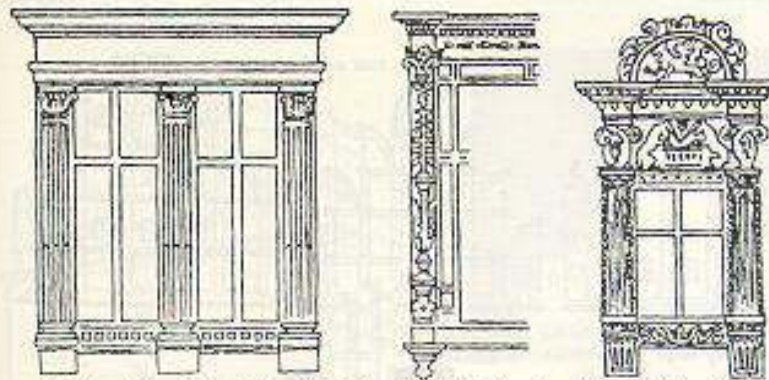
Sgrafito

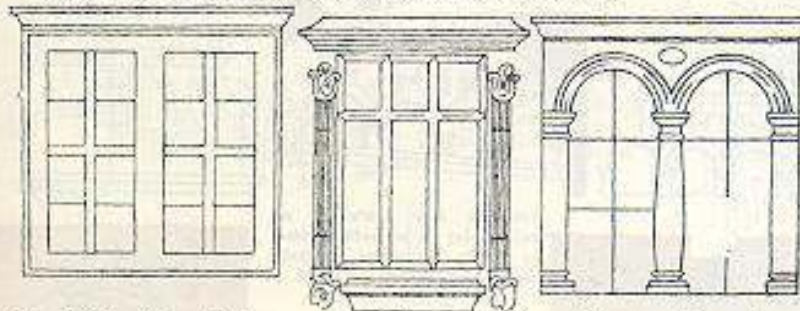
ARCHITEKTURA

- Vnější sloupořadí
- Valená klenba
- Kupole
- Kruhové oblouky **X** lomené (gotika)
- Schodiště se stává samostatným architektonickým prvkem
- U oken a dveří převládají jednoduché obdélné tvary

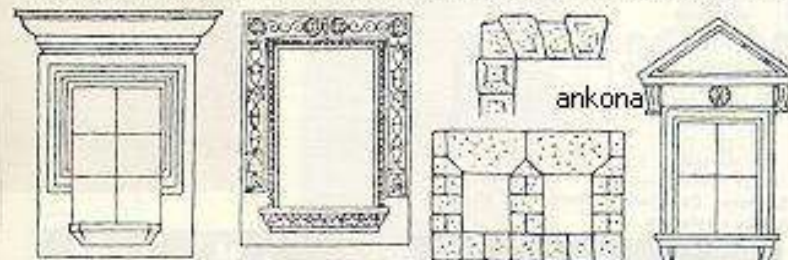
OKNA RANÉ A VRCHOLNÉ RENESANCE (1493 - 1580)

Praha - Vladislavský sál, k jihu (1493), Praha - Havelská ulice čp. 510 (1537), Litomyšl - U Rytířů čp. 110 (1546)

Typické sdužené okno se společnou nadokenní římsou, Brandýs nad Labem - zámek (1502 - 1508), Praha - Hrad - Maxmiliánovo křídlo - sdužené okno s půlkruh. záklenky s archivoltami na toskánský sloupek

Český Krumlov (kolem r. 1520) - pro renesanci typické pravoúhlé zalomení celého profilu ve výši "soklu", Pardubice (po r. 1538) - sériově pálené keramické ostění s rozvilinami, erby a motivy kandelábrů, bosová ostění (šambrány), Chrudim čp. 5 (1573) - okno s trojúhelníkovým frontonem na konzolách - zvaných ankona

Svatopetrské náměstí - Vatikán

Bazilika svatého Petra - Vatikán

Bazilika svatého Petra - Vatikán

La Rotonda - Vicenza

Ospedale degli Innocenti – Florencie

San Lorenzo - Florencia

San Lorenzo - Florencie

Palác Pitti - Florencie

Turínská Katedrála - Turín

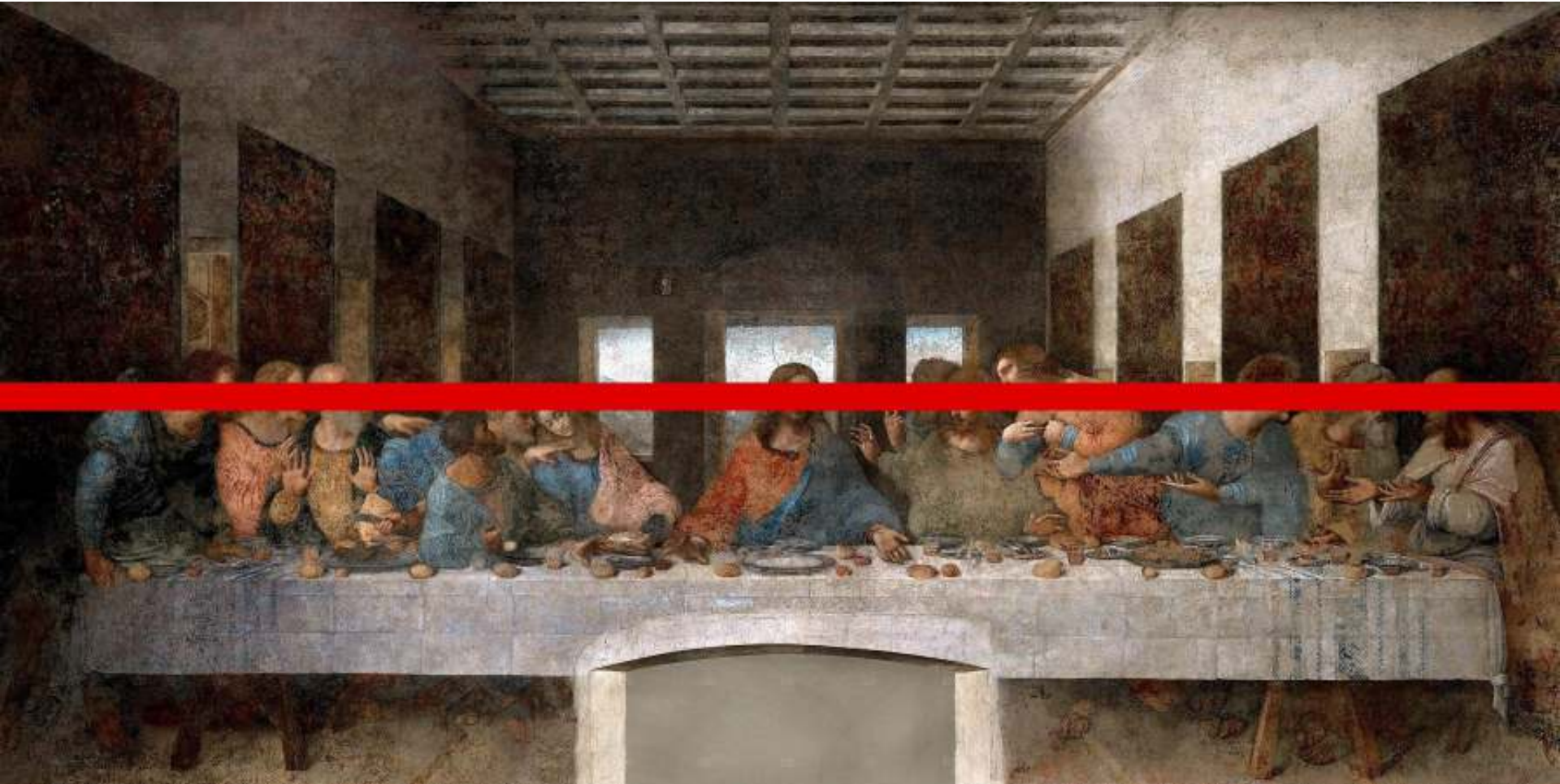
MALÍŘSTVÍ

- Nevychází z antiky **X** sochařství, architektura
  - Z antického malířství se nic nedochovalo
- Inspirace antickými reliéfy
- Studium perspektivy a kompozice obrazu
- Přesné zachycení pohybu, výrazu tváře,...
- Realistická barevnost
- Složitá kompozice obrazu

MALÍŘSTVÍ

- Hlavně fresky a malby
  - Kupole chrámů, interiéry
- Náměty z antické a křesťanské mytologie, ale přidávají se i světská témata
- Poprvé olejomalba
- Nahé postavy v ideálních lidských proporcích
  - Člověk plný optimismu a života

HORIZONTALNÍ KOMPOZICE

Poslední večeře - Leonardo da Vinci

HORIZONTALNÍ KOMPOZICE

The Delivery of the Keys - Pietro Perugino

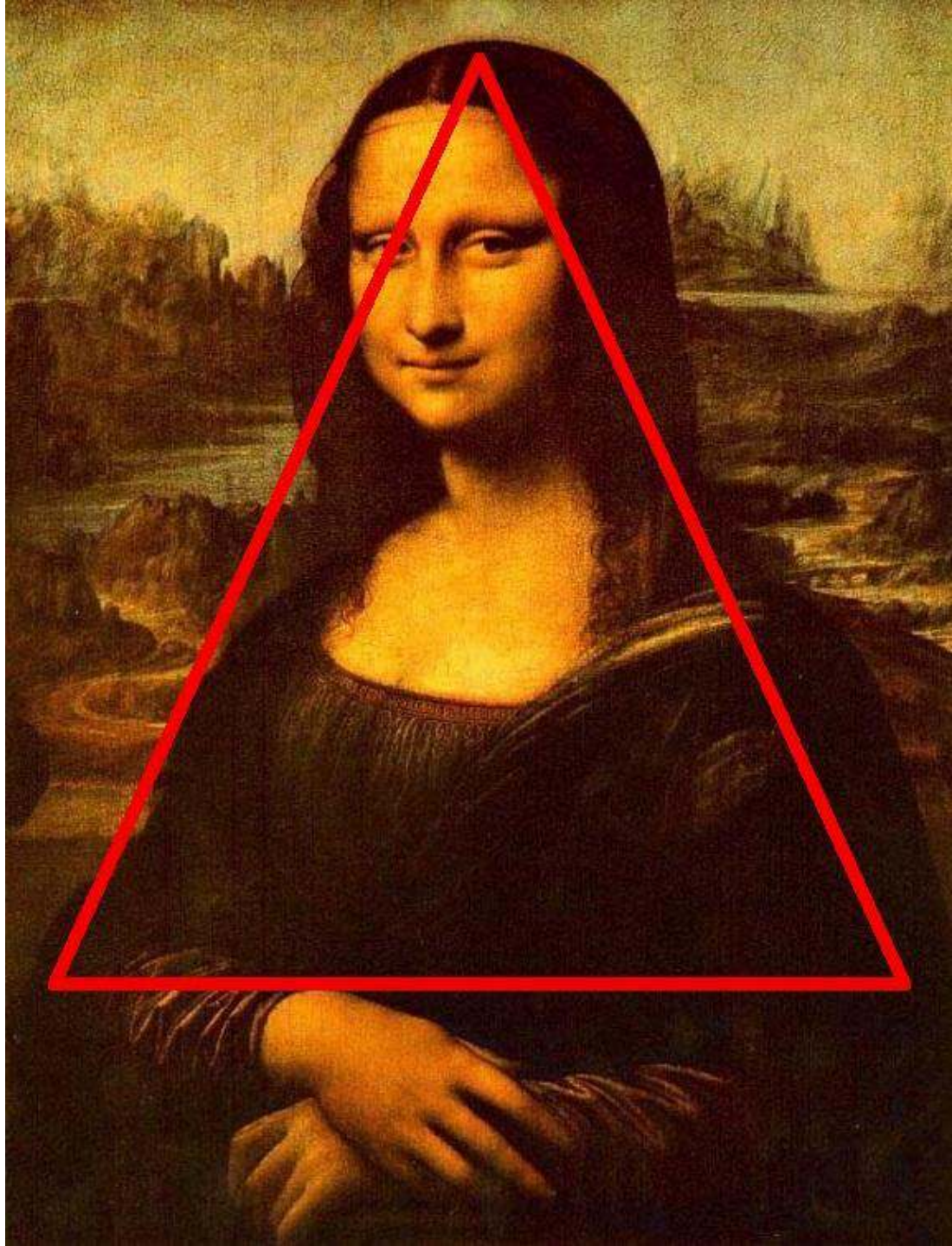
HORIZONTALNÍ KOMPOZICE

The Mirror of Venus - Edward Burne-Jones

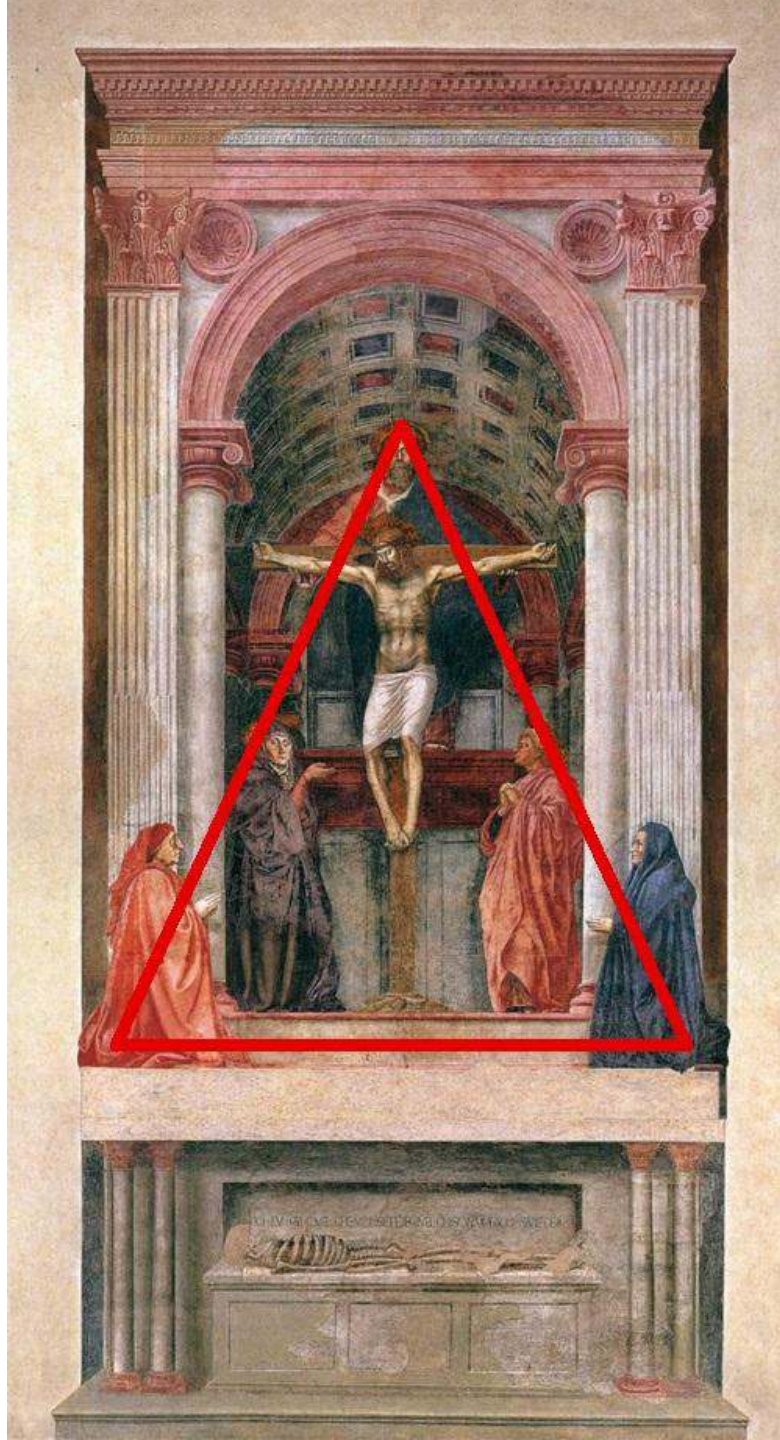
TROJÚHELNÍKOVÁ KOMPOZICE

Mona Lisa
- Leonardo da Vinci

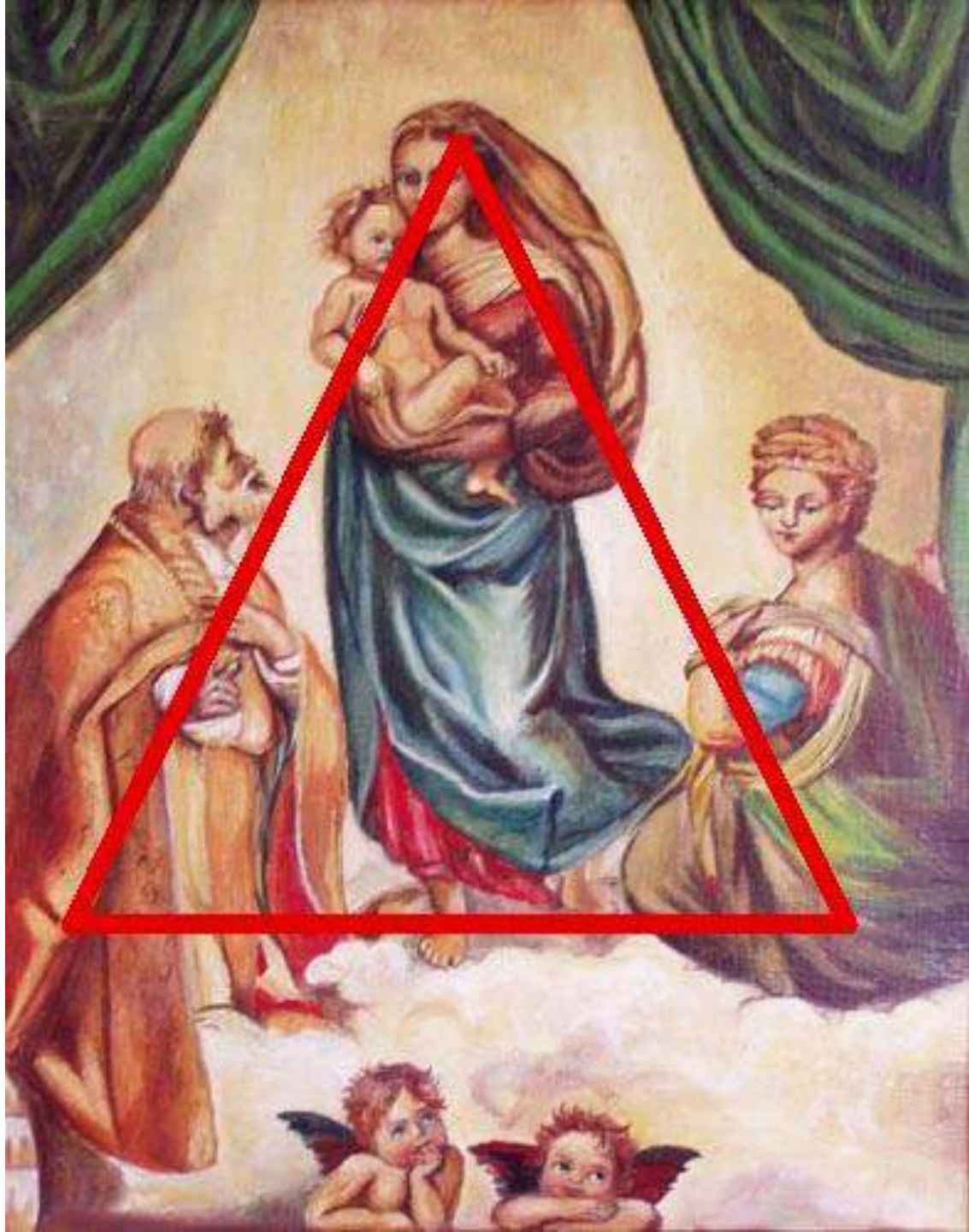
TROJÚHELNÍKOVÁ KOMPOZICE

Svatá Trojice - Masaccio

TROJÚHELNÍKOVÁ KOMPOZICE

Sixtinská Madona
- Rafael Santi

SOCHAŘSTVÍ

- Inspirace antickými sochami
- Mytologické a náboženské náměty
- Realistické zobrazení lidského těla
  - Věrohodné zobrazení emocí, gest,...
- Nově volně stojící sochy
- Busty významných osobností
- Jezdecké sochy
- Plastika
- Bohatá ornamentika pro dekoraci interiérů

David
- Michelangelo

Jezdecká socha kapitána žoldnéřských vojsk Gattamelata - Donatello

SOCHAŘSTVÍ - TECHNIKY

- Kamenictví
  - Portály, oltářní sochy, náhrobky
- Kovolitectví
  - Drobné užitkové a umělecké předměty odlitím z mosazi (kliky dveří, klíčky oken, ozdobné přezky na koňské postroje)
- Polévaná terakota
  - Druh pálené hlíny hnědočervené barvy (keramické výrobky, sošky)
- Štuk

Portál

Portál

Pieta

Oltářní socha

- Michelangelo

Buonarroti

Kovolitectví

SOCHAŘSTVÍ - MATERIÁLY

- Mramor
  - Tvrdý materiál
  - Těžba v Toskánské Carrare (přes 500 dolů)
  - Těžba v blocích pomocí dřevěných klínů
- Bronz
  - Odlévání
- Dřevo

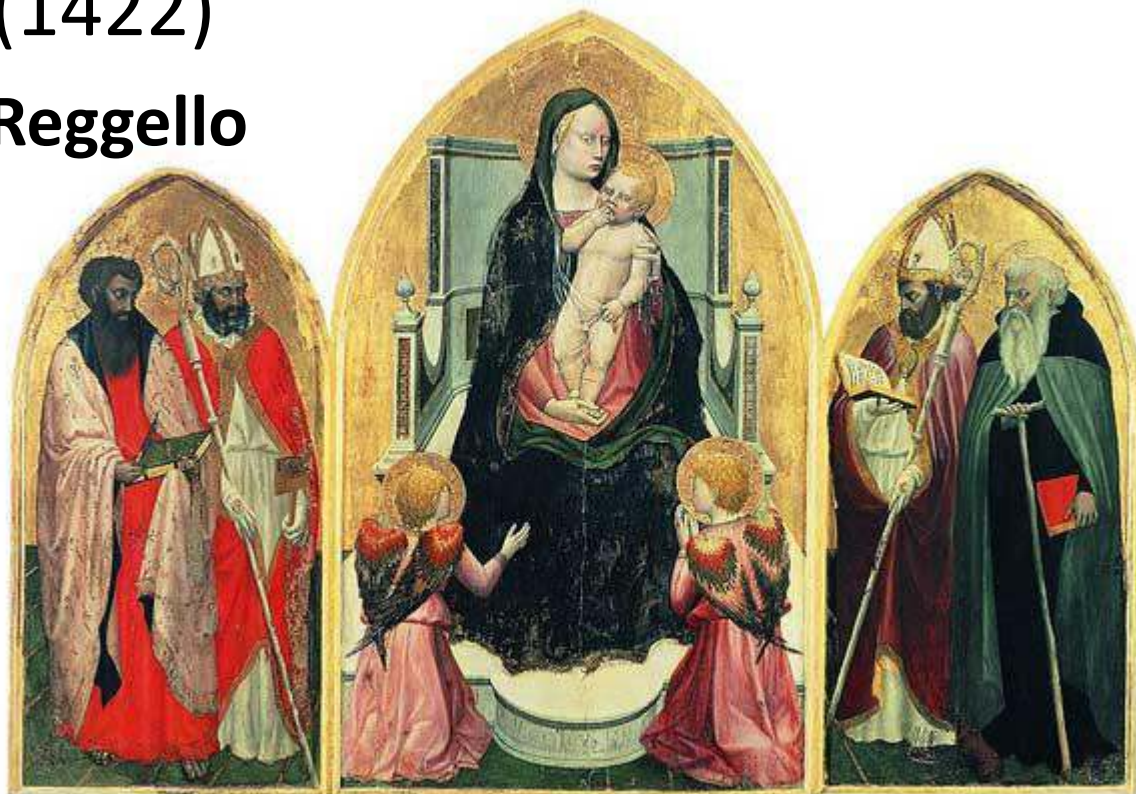
MASACCIO

Tommaso di Giovanni di Simone Guidi

- 1401 - 1428
- Považován za zakladatele renesančního malířství
- Zavrhl gotickou tradici malířství
- Věnuje pozornost reálnému světu
- Velká přirozenost postav
- Malby působí živě a pravdivě
- Většina děl se nedochovala

MASACCIO – RANÉ PRÁCE

- první zachovalou prací je **Triptych San Giovenale (1422)**
– Cascia di Reggello

sv. Bartoloměj a sv. Blažej

Madona s dítětem a anděly

sv. Jeroným a sv. Antonín

Cascia di Reggello

MASACCIO – RANÉ PRÁCE

- Raný dochovaný obraz malovaný na dřevě
Sv. Anna Samotřetí
(1424)
  - Původně ve florentském kostele **San Ambrogio** (nyní v galerii Uffizi)

San Ambrogio

Galerie Uffizi

MASACCIO 1424 - 1425

- Výzdoba **kaple Brancacci** v kostele Santa Maria del Carmine společně s malířem Masolinem da Panicale
- Výjevy z ráje a náměty ze života sv. Petra
- Na některých výjevech se podíleli společně
  - Nelze přesně rozlišit jejich autorství

Santa Maria del Carmine - Florencie

Kaple Brancacci

MALBY V KAPLI BRANCACCII

MASOLINO

- Čtyři evangelisté
- Povolání sv. Petra a Ondřeje
- Petrovo zapření a jeho lítost
- Kristus kráčejíci po vodě
- Kázání sv. Petra
- Sv. Petr uzdravuje chromého
- Vzkříšení Tabity
- Pokušení Adama a Evy

MASACCIO

- Sv. Petr křtí obrácené
- Peníz daně
- Sv. Petr léčí svým stínem
- Vzkříšení syna Teofilova
- sv. Petr zvolen biskupem v Antiochii
- Rozdělení majetku Chrámu a smrt Ananiáše
- Vyhnání z ráje

Peníz daně - Masaccio

Vyhnání z ráje - Masaccio

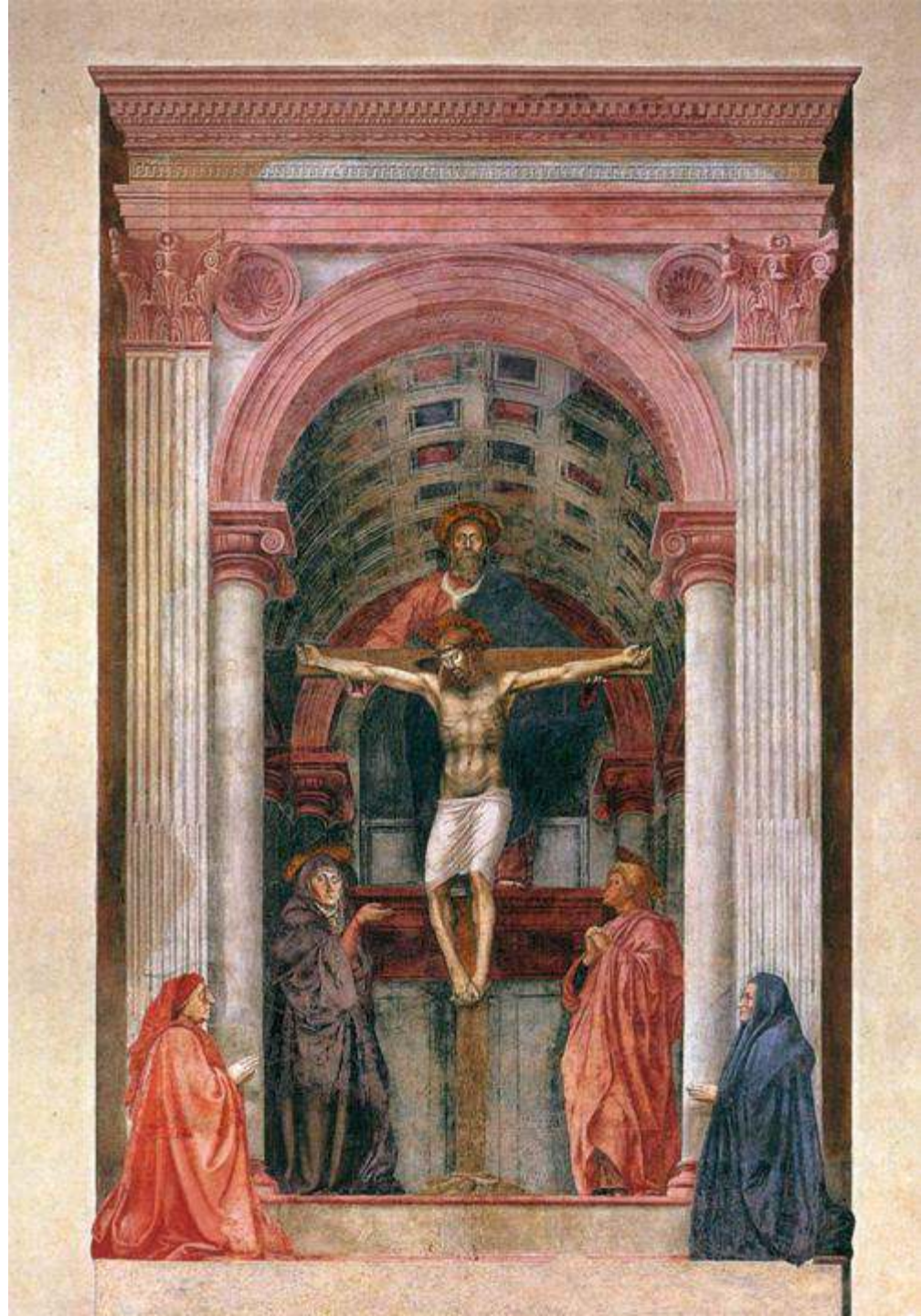
- Vyjádření emocí
- Živost

MASACCIO

– DALŠÍ TVORBA

- Svatá trojice
  - Freska v kostele Santa Maria Novella ve Florencii

Santa Maria Novella - Florencie

Triptych San Giovenale

Zvěstování Panně Marii

Ukřižování

DONATELLO

Donato di Niccolò di Betto Bardi

- 1386 - 1466
- Florentský sochař a umělec rané renesance
- Považován za jednoho ze zakladatelů individualizovaného sochařského portrétu
- Často portréty mužů

DONATELLO - ŽIVOT

- Vyučen zlatníkem
- Pracoval v dílně Lorenza Ghibertiho (italský renesanční schař)
- Odešel do Říma, po návratu mnoho zakázek
- Společností tolerován, ačkoliv byl homosexuál
  - jeho patronem byl Cosimo de Medici (florentský bankéř, neoficiální vládce města)

DONATELLO - DÍLO

- **Sv. Jiří**
  - Ve výklenku kostela Orsanmichele

- **Sv. Marek**
  - Ve výklenku kostela Orsanmichele

Kostel Orsanmichele

**Jezdecká socha
kapitána
žoldnéřských
vojsk
Gattamelata**

Il Zuccone

VELKÁ TROJKA RANÉ ITALSKÉ RENESANCE

- Donatello, Filippo Brunelleschi, Masaccio
- 1418 se Masaccio přistěhoval do Florencie
  - Seznámení s Donatellem a Filippem Brunelleschim
  - Ocenili nadání Masaccia
- Donatello učí sochařské umění a anatomii (jako jeden z prvních renesančních umělců ji studoval)
- Brunelleschi učí základy architektury a pravidla lineární perspektivy

LEONARDO DA VINCI

Leonardo di ser Piero da Vinci

- 1452 - 1519
- Malíř
- Sochař
- Architekt
- Přírodovědec
- Hudebník
- Spisovatel
- Vynálezce
- Konstruktor

LEONARDO DA VINCI

- Pokřtěn
- Všeobecné vzdělání
- Nadaný v mnoha oborech
  - Vědec (měl správnou představu o pohybu planet, gravitaci, vlnění, hoření, o koloběhu krve,...)
  - Vynálezce (navrhl princip bagrů, odstředivky, dmychadla, letadla, padáku, potápěčského úboru, šlapacího soustruhu, tiskařského lisu, tkacího stroje,...)
  - Mnoho nedokončených skic, maleb, vynálezů

LEONARDO DA VINCI

FLORENTSKÉ OBDOBÍ

- V 15 letech nastoupil do učení v dílně **Andrea del Verrocchio** společně se Sandrem Botticellim, Pietrem Peruginem a Lorezem di Credi ve Florencii
- Namaloval anděla na obraze Křest Krista
  - Andrea del Verrocchio uznal, že ho jeho učeďník s náskokem předstihl, a údajně se rozhodl, že sám již nikdy malovat nebude

Křest Krista - Andrea del Verrocchio

LEONARDO DA VINCI

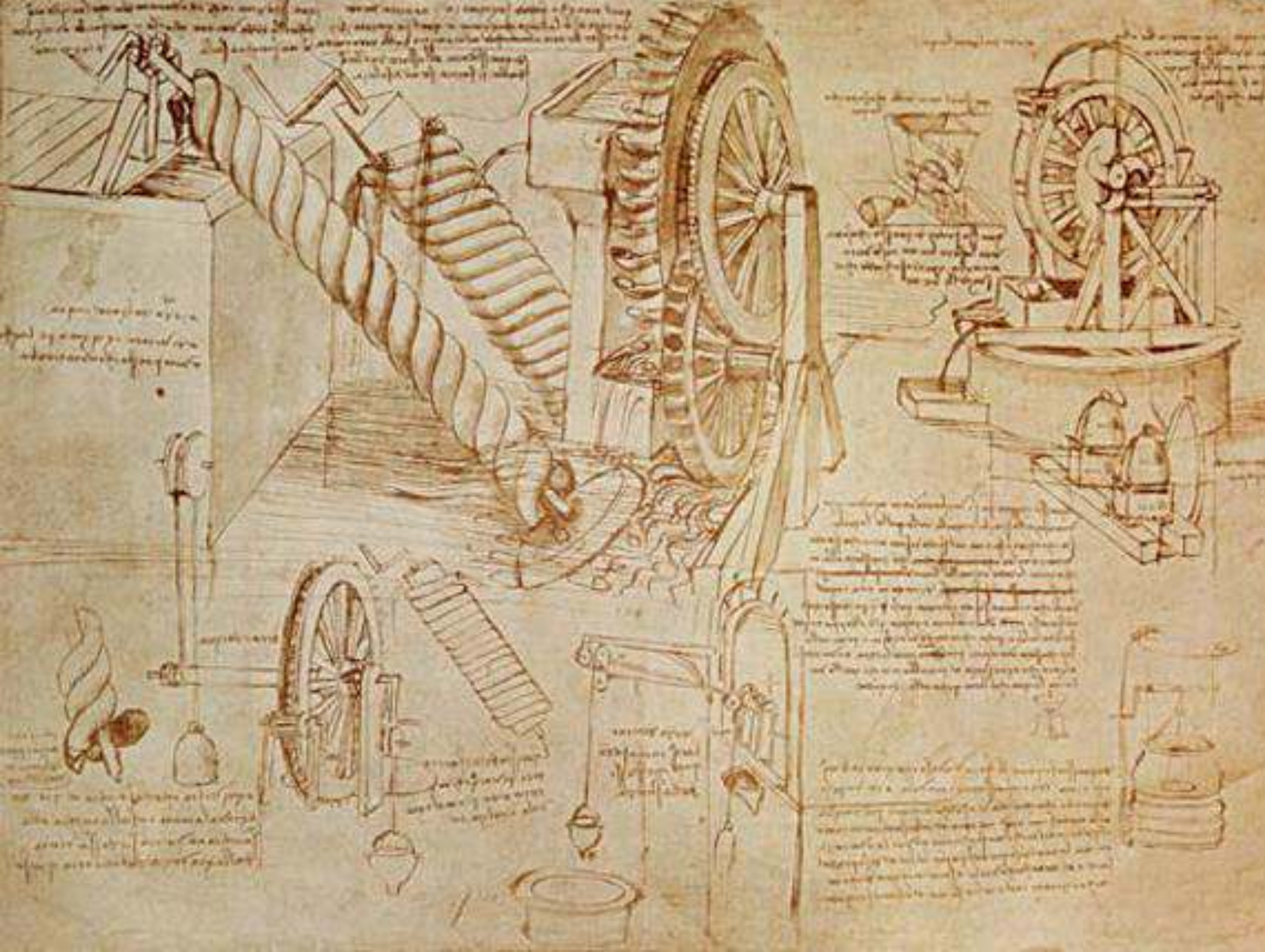
FLORENTSKÉ OBDOBÍ

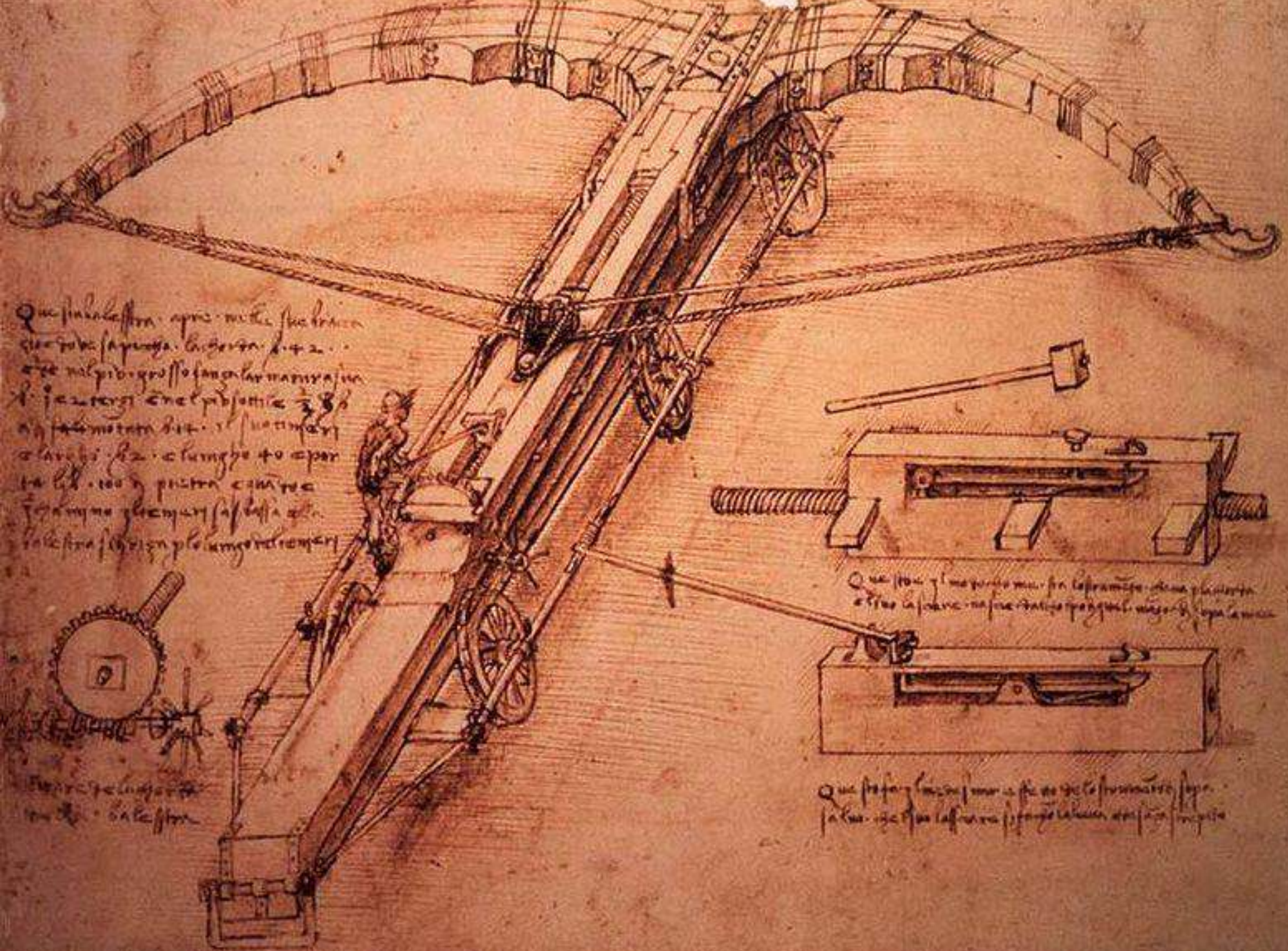
- Leonardo byl obviněn z homosexuálních styků a vyslýchán
- Skupina přátel, mezi nimiž byl právě i Leonardo, měla údajně obcovat s mladým prostitutem
  - Protizákonné, trestané smrtí
- Mezi obžalovanými byl i syn jistého vlivného florentského občana
  - Proces byl zastaven a aktéři vyvázli jen se symbolickým tělesným trestem
- Leonardo přestal být důvěřivý a uzavřel se do sebe
  - Jeho vynálezy nedošly většího uplatnění

LEONARDO DA VINCI

FLORENTSKÉ OBDOBÍ

- 1478 - 1518 zpracovával **Codex Atlanticus**
  - Sbíрка grafických listů
  - Zkompletována na konci 16. století sochařem Pompeo Leonim
  - Zahrnuje celou Leonardovu vědeckou dráhu (období více než 40 let)
  - Přínosy v matematice, mechanice, fyzice, botanice, geografii, chemii a anatomii
  - Teoretické i praktické otázky malířství a sochařství
  - Úvahy o světle, optice, perspektivě a materiálech, které Leonardo využíval
  - Pohádky, bajky a filozofické úvahy (názornější představení Leonardových myšlenek)

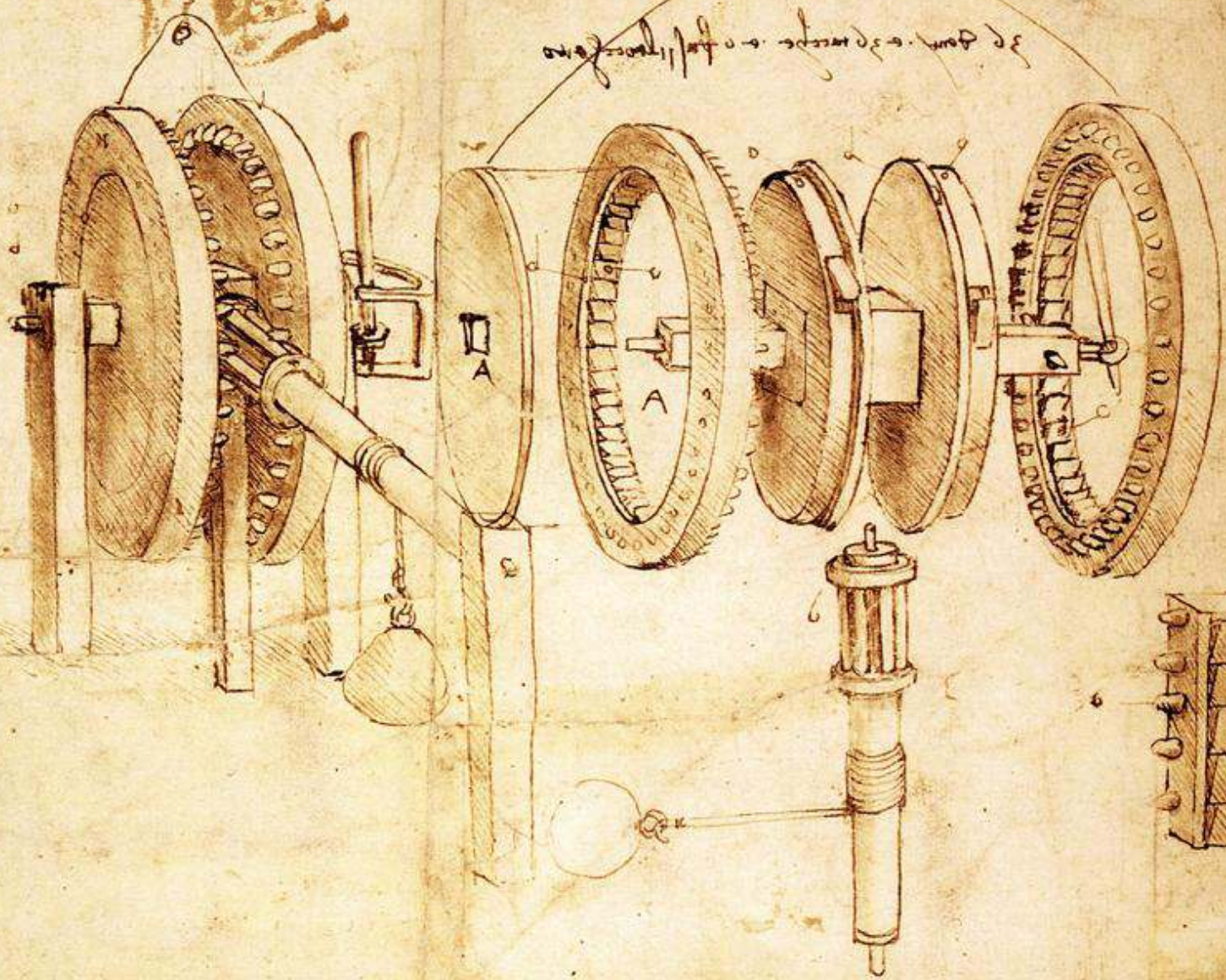
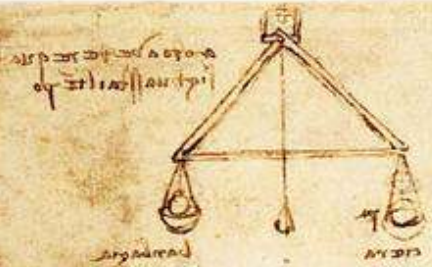

Quei si dice il freno, apre molto più tosto
 che il freno di legno. La forza di 2.
 è di molto più grosso fango la manovra
 di 2. e di 2. e nel più di 2. e di 2.
 a la forza di 2. e di 2. e di 2. e di 2.
 a la forza di 2. e di 2. e di 2. e di 2.
 a la forza di 2. e di 2. e di 2. e di 2.
 a la forza di 2. e di 2. e di 2. e di 2.
 a la forza di 2. e di 2. e di 2. e di 2.

Questo è il freno
 di legno.

Quei si dice il freno di legno, che si fa
 di legno, e si fa di legno, e si fa di legno.

Quei si dice il freno di legno, che si fa
 di legno, e si fa di legno, e si fa di legno.

36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

LEONARDO DA VINCI

MILÁNSKÉ OBDOBÍ

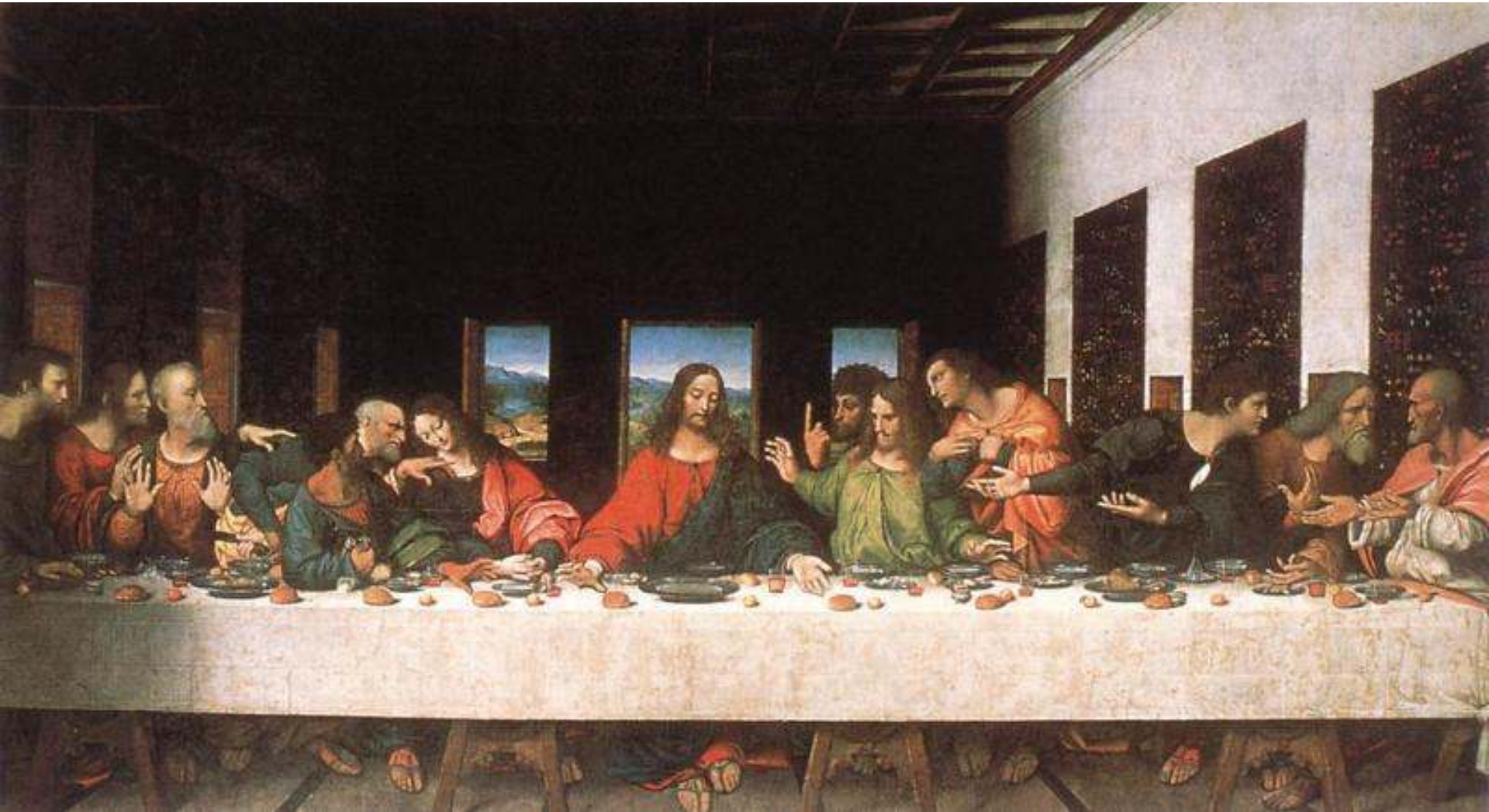
- 1482 odešel na pozvání vévody Lodovica Sforzy z Florencie do Milána
- Získává velký obdiv
- Shromažďuje kolem sebe následovníky (někteří zůstávají věrní do konce života)
- Začíná studovat aerodynamiku, fyziku, anatomii, meteorologii, astronomii a kosmografii

LEONARDO DA VINCI

MILÁNSKÉ OBDOBÍ

- 1495 započal práci na **Poslední večeři**
- Nová technika s temperou a olejem
  - Dílo brzy zchátralo
- Postavy na plátně jsou zobrazeny typicky renesančním stylem (horizontální kompozice)

Poslední večeře

LEONARDO DA VINCI

– LÉTÁNÍ

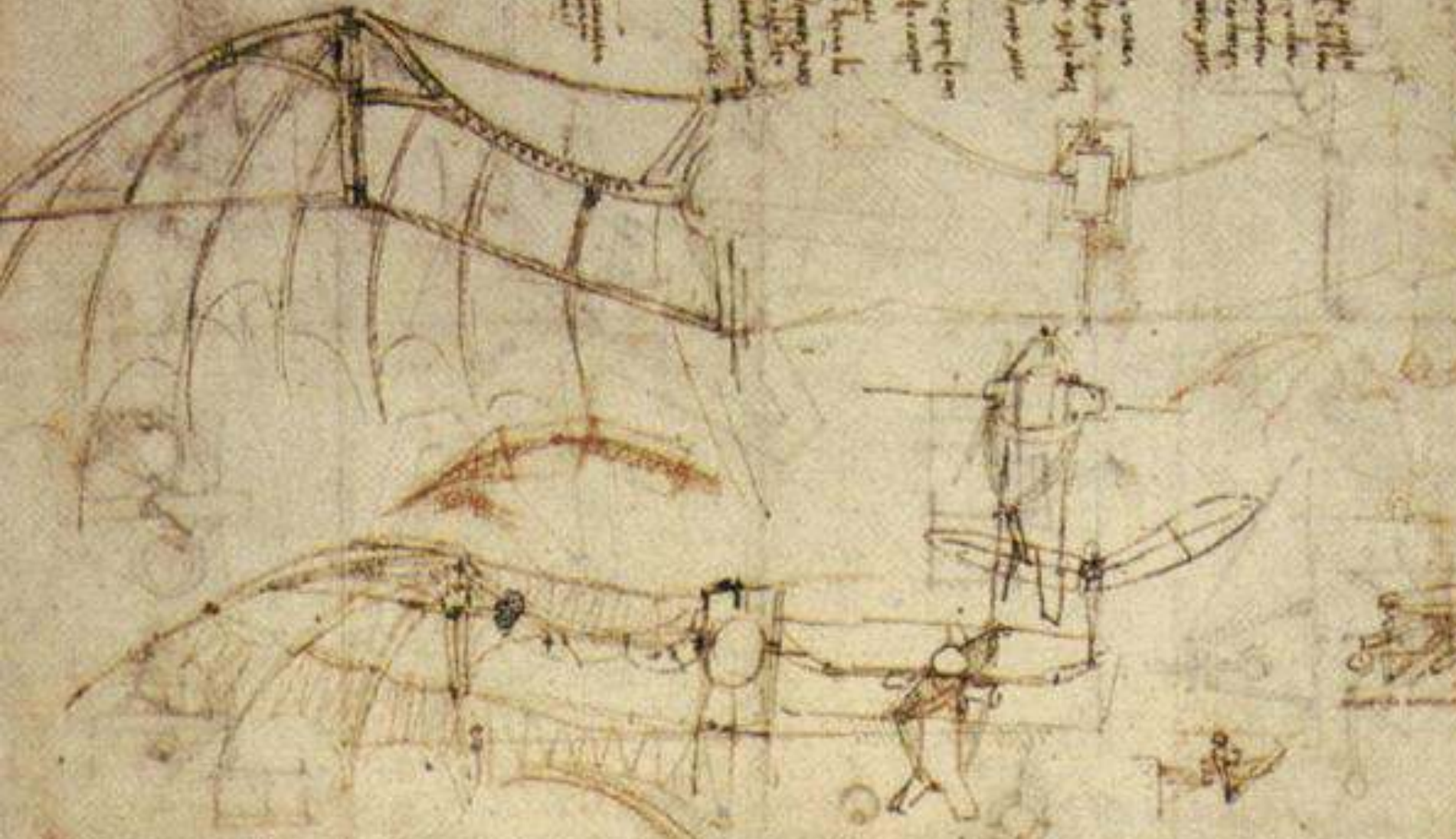
- Byl fascinován létáním
- Podrobně studoval let ptáků
- Vytvořil několik plánů na sestrojení létajících strojů
  - Helikoptéra poháněna čtyřmi lidmi (nefungovala by, začala by celá rotovat)
  - Lehké rogallo
- Jeden stroj sám sestrojil – nefungoval
- Napodoboval křídla ptáků, jednou křídla netopýra
- Lidská síla jako pohon (např. pedály jako na kole)
  - Uvědomoval si, že to nemůže reálně fungovat

adde. in
 unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...

in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...

in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...

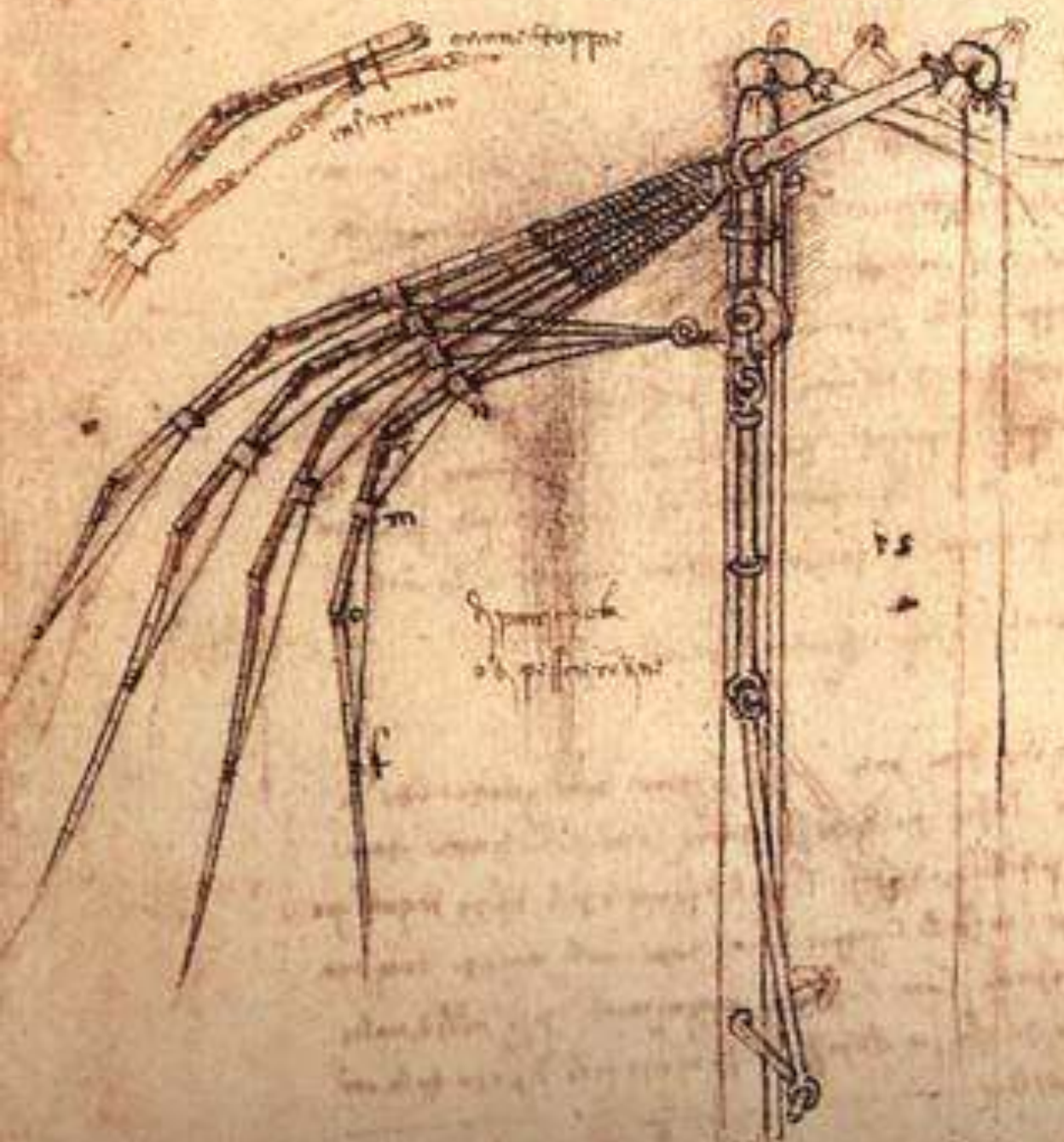
in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...
 in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...

in unumque partem hancque partem
 et alia quae sunt in...

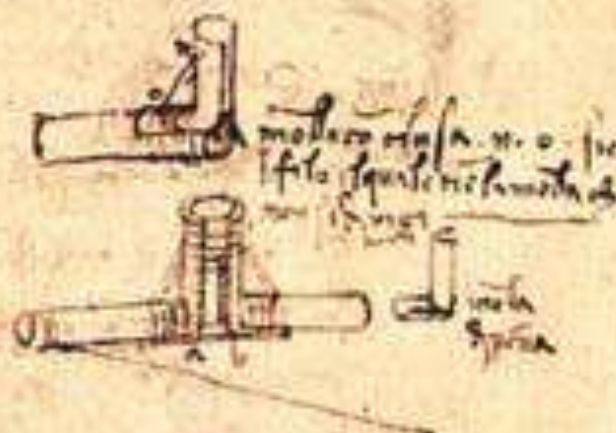

is

ovvero stoppa
infranta

Spina
o b. p. f. r. v. l. n. t.

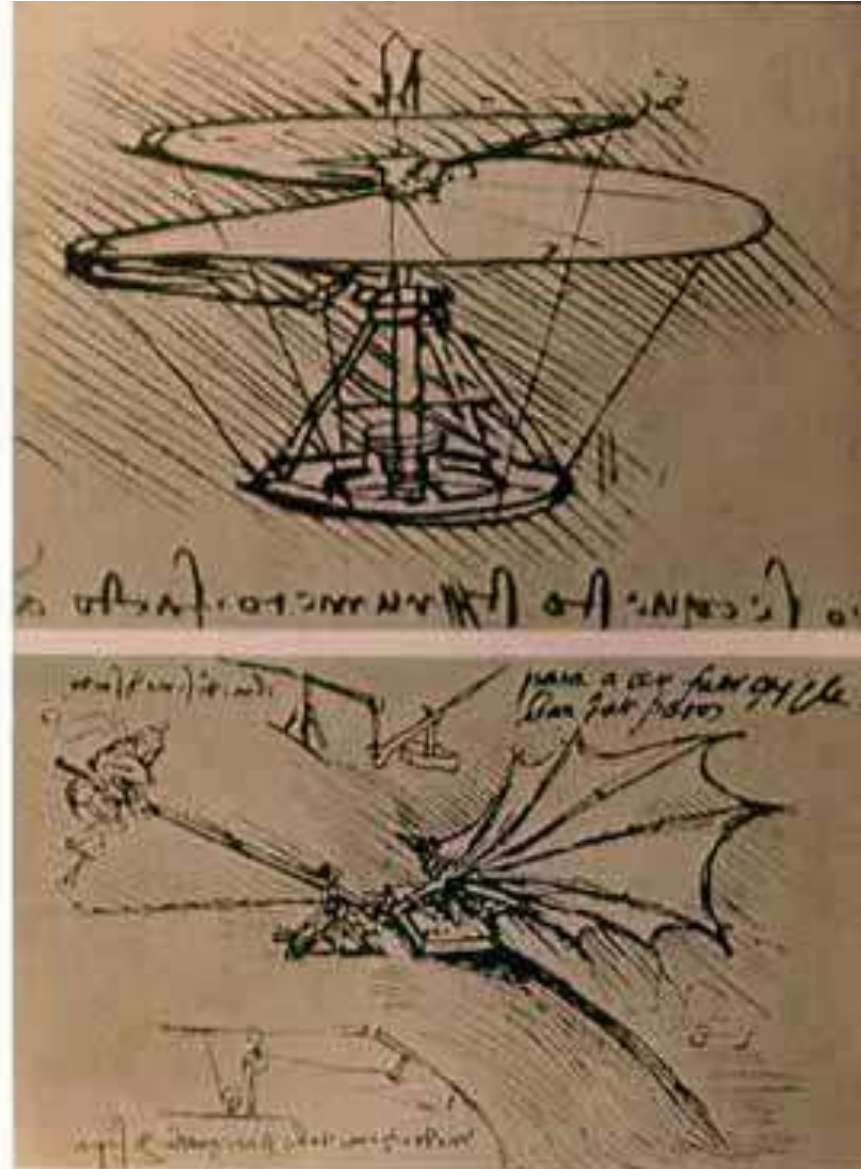

modo di fare
il filo di questo modo che
si fa

una
spina

La mola. b. fra fork. chiamata
a. si fa colt. rana. appiccarsi
a p. l. g. n. t. a. m. a. n. t. a. n. t. o
v. n. i. a. m. o. l. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.
si. c. o. n. t. i. n. e. d. i. s. c. o. r. a. n. i. v. n. o. t. o
fra fork. c. e. l. l. e. m. o. l. a. s. i. n. o.
c. o. n. t. i. n. e. d. i. s. c. o. r. a. n. i. s. i. m. o.
t. o. l. e. f. a. r. a. t. & p. e. n. n. e. d. a.
s. i. n. i. c. i. t. e.

Helikoptéra

LEONARDO DA VINCI

– LÉTÁNÍ

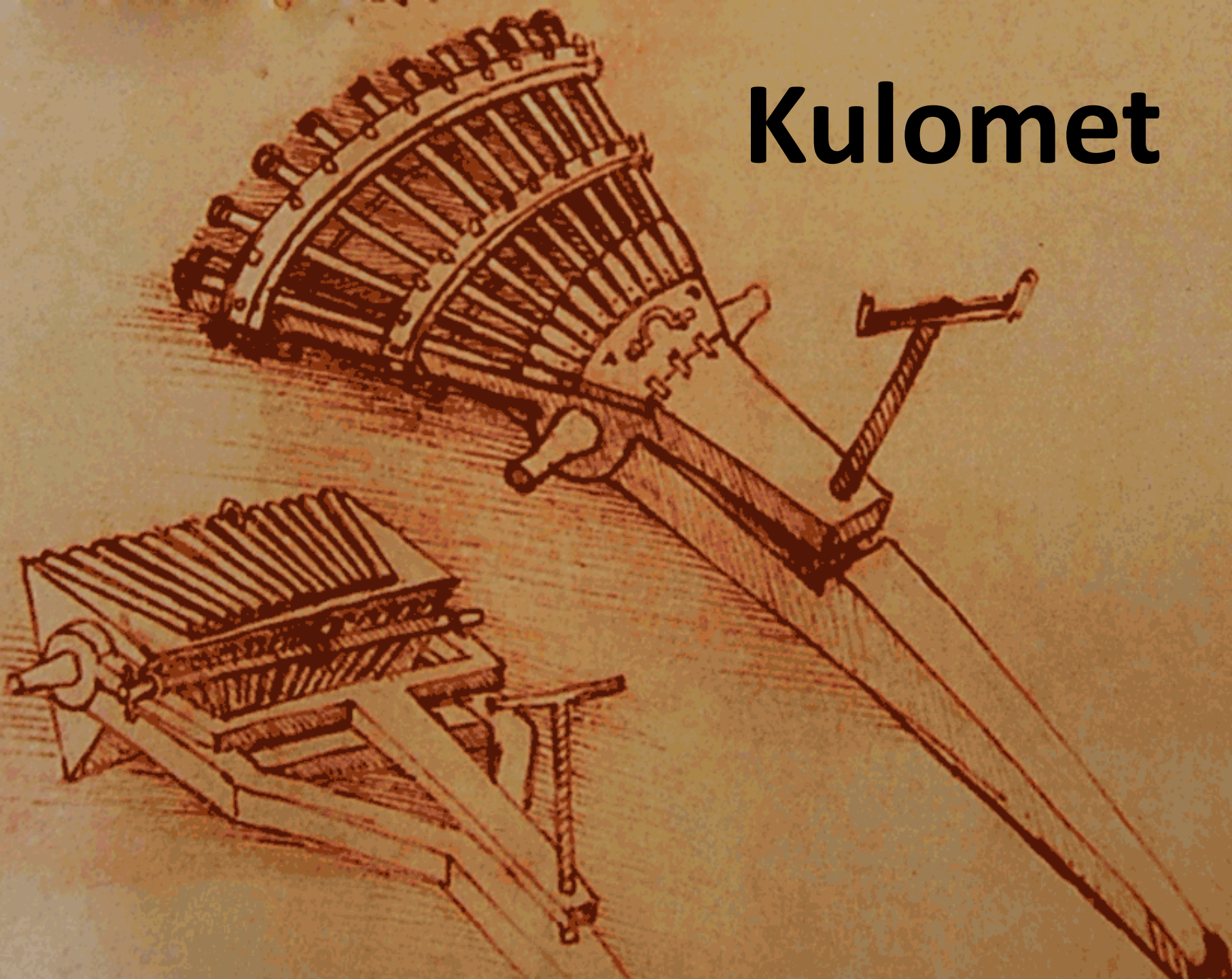
- **Anemometr**
  - Příklad na zjišťování rychlosti větru
- **Anemoskop**
  - Příklad na zjišťování směru foukání větru
- **Inklinometr**
  - Příklad na kontrolu vodorovné pozice při letu

LEONARDO DA VINCI

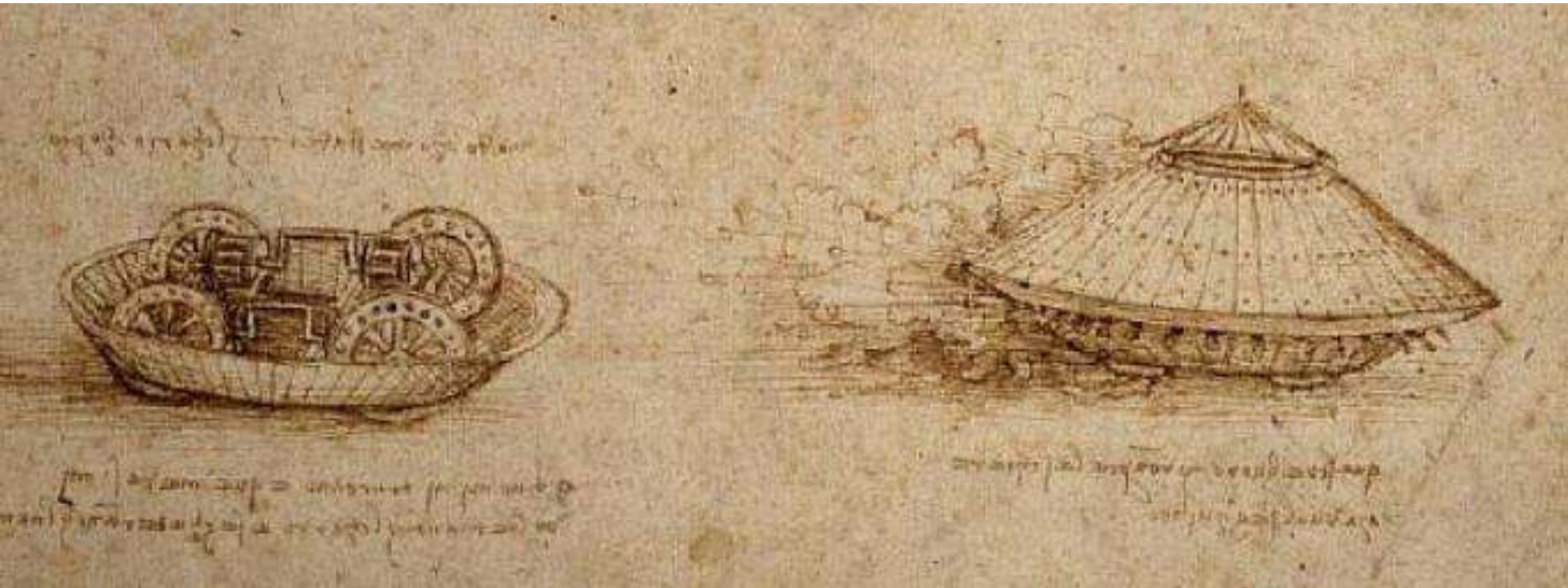
– BOJOVÉ STROJE

- **Kulometry**
- **Obrněný tank**
  - Lidský pohon (cválajícího koně uvnitř tanku nakonec zavrhl)
  - Osm mužů uvnitř mělo točit klikou, jejíž pohyb by se přenášel na kola
- **Bojové dělo**
  - Možnost nastavení úhlu, výšky, bylo pohyblivé
- Vylepšil **beranidlo**

Kulomet

Obrněný tank

LEONARDO DA VINCI

– JINÉ VYNÁLEZY

- **Ponorka**
- **Kalkulačka**
  - Zařízení s ozubenými kolečky, které může být považováno za první mechanickou kalkulačku
- **Auto**
  - Poháněné pružinovým mechanismem
- **Skafandr**
- **Vrtačka**
- **Bicykl**

Ponorka

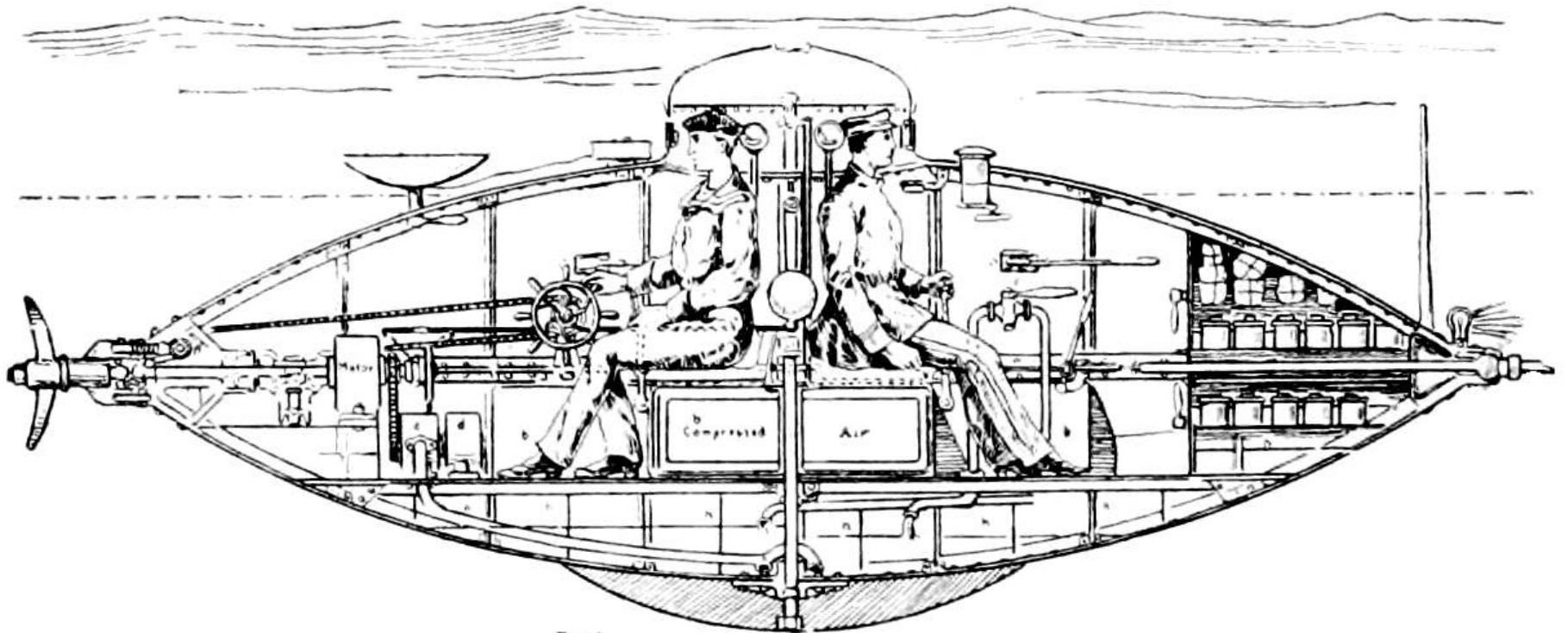
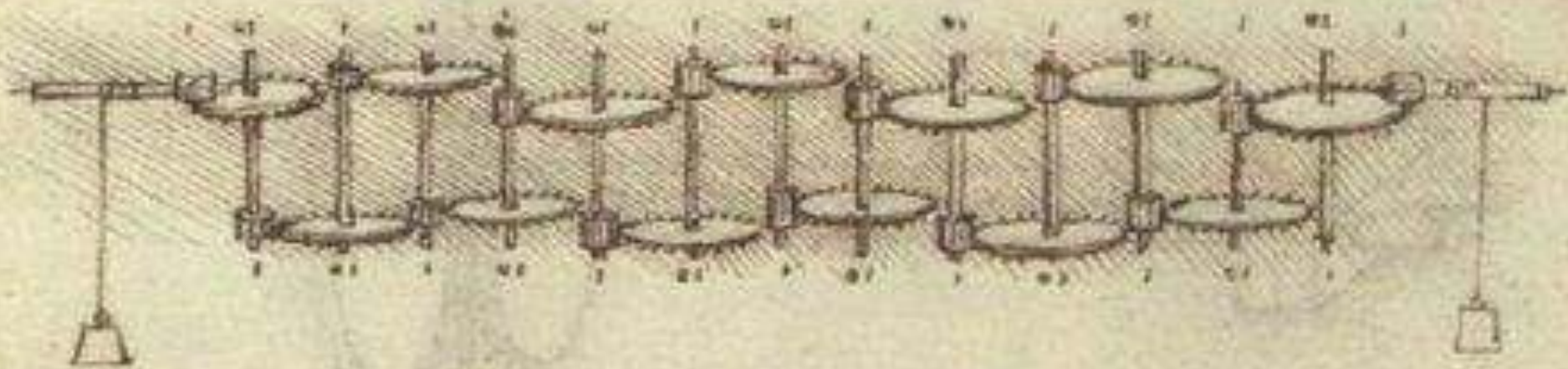

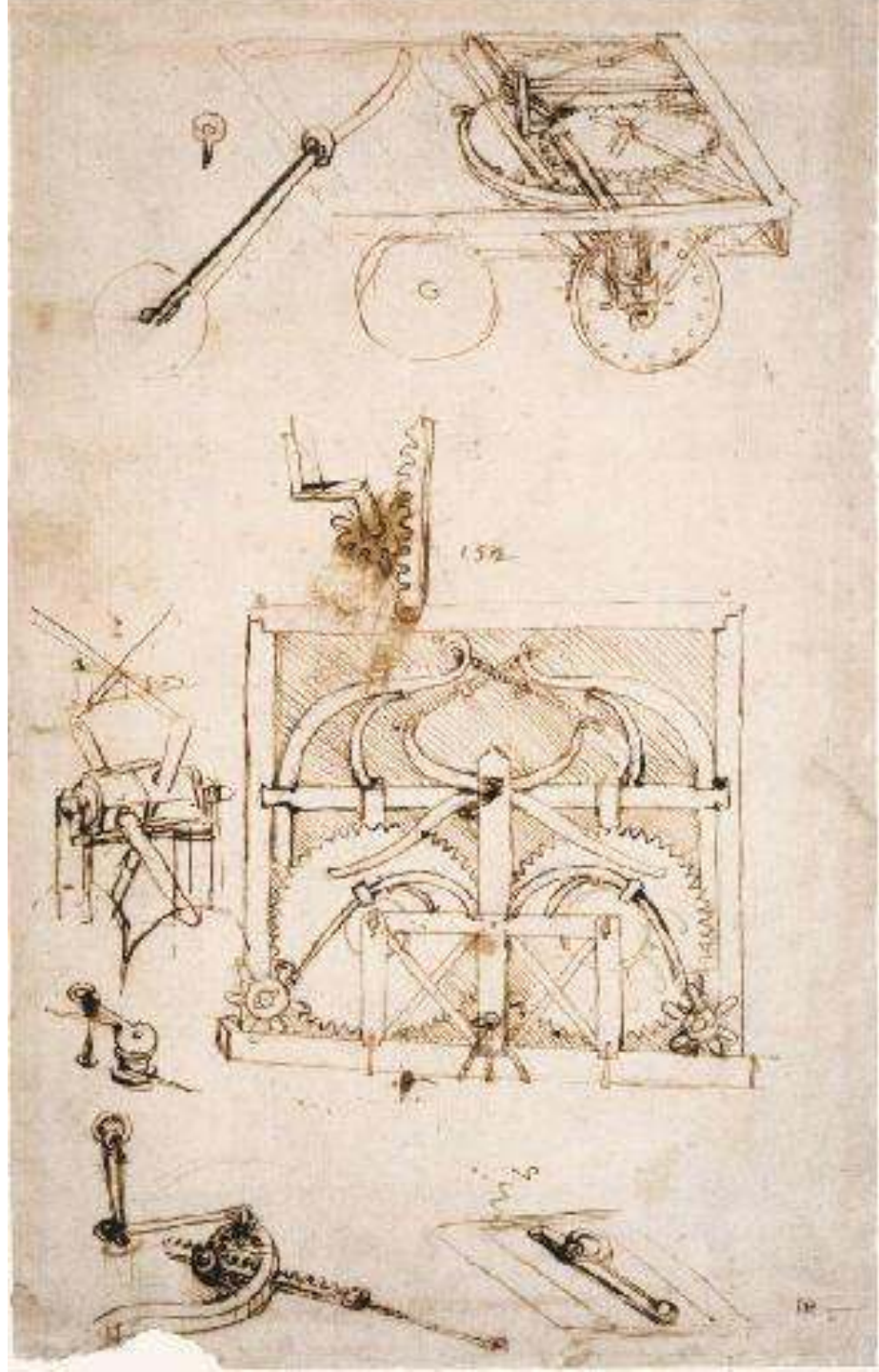
Fig 2

Kalkulačka

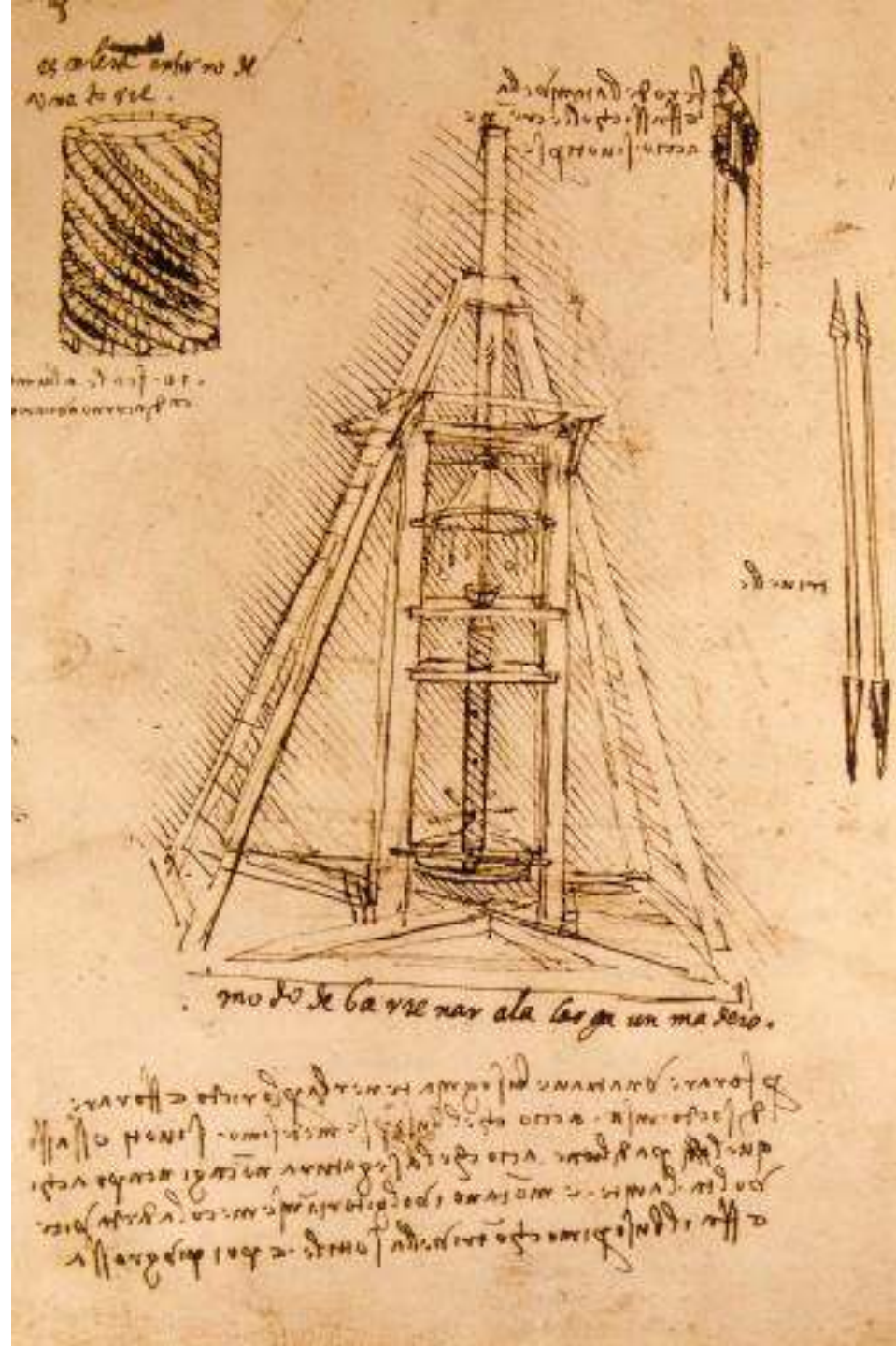
Handwritten text in a cursive script, likely a description or explanation of the mechanical calculator's operation. The text is written in a language that appears to be Latin or French, and is arranged in several lines below the drawing. The handwriting is dense and difficult to read, but it seems to describe the mechanical components and their functions.

Auto

Vrtačka

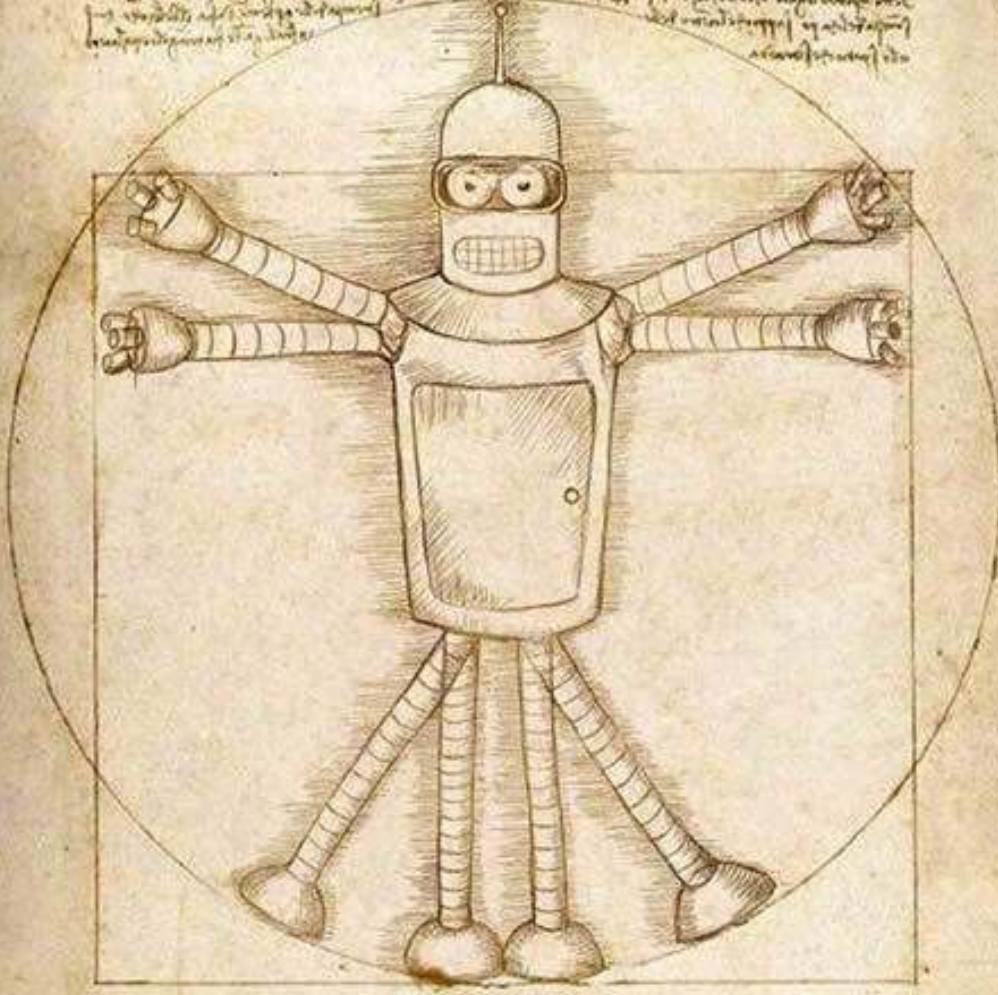

PLANET VINCI – FUTURAMA

Handwritten text at the top of the page, likely a title or introductory notes, written in a cursive script.

Handwritten text below the illustration, possibly a caption or descriptive notes, written in a cursive script.

Handwritten text at the bottom of the page, likely a detailed description or technical notes, written in a cursive script.